

Giriş

21 Mayıs 1913'te, liman işçileri Hollanda'nın Flushing rıhtımında durmuş, İngiliz kraliyet yatı *Victoria ve Albert*'in kıyıya yanaşmasını izliyorlardı. Yatın siyah gövdesi altın renkli çift şeritle süslenmişti. Yüz yirmi kişilik tam zamanlı mürettebatı ve elli kişilik yolcu kapasitesi vardı. V. George başında melon şapkası, elinde sıkıca bağlanmış şemsiyesiyle iki dirhem bir çekirdek, sürgü iskeleden inerken işçilerin bakışları onun üstündeydi. Onu özel kalemi Lord Stamfordham ve yaveri Frederick Ponsonby takip ediyordu. Kraliçe Mary önden giderek onları Alman İmparatorluk treninin beklediği istasyona götürecek otomobile yerleşmişti bile. İmparator'un tek kızı Prenses Victoria Louise'in düğününe katılmak üzere Berlin'e gidiyorlardı. V. George maiyetiyile istasyona kadar yürümeye karar verdi. Gerçek bir kral görmeye meraklı birkaç sokak çocuğu bu saygın grubun yanında koşturuyordu.¹

V. George trende Alman Feldmareşal üniformasını giydi. O akşam Potsdam Kraliyet Sarayı'nda kendisine tahsis edilen odasına çekildiğinde, "Berlin'e 11.30'da vardık. William, Victoria ve bütün prensler ve prensesler, generaler, amiraller vs. tarafından karşılandık. Birinci Piyade Alayı Şeref Kıtası resmigeçitte bulundu. William'la Saray'a, üstü açık atlı arabayla gittik, yanımızda korumalar vardı. Cadde boyunca Berlin garnizonu birlikleri sıralanmıştı, görülmeye değer bir manzara,"² diye yazacaktı. İmparator II. Wilhelm, V. George'un birinci dereceden kuzeniydi. George, tıpkı büyükanneleri Kraliçe Victoria gibi, onu William ya da Willy diye çağırırdı. Üçüncü kuzen Çar II. Nikolay, aile içindeki adıyla Nicky ise ertesi gün Rusya'dan geliyordu. Georgie, Willy ve Nicky beraberce dünyanın yarısından fazlasına hükmediyorlardı.

Georgie, anne tarafından kuzeni Nicky'ye çektiği telgrafta, "May ve ben, William'ın, kızının gelecek ay yapılacak düğününe katılmamız için gönderdiği nazik daveti kabul ettik," diye yazmıştı. "Senin de davetli olduğunu anlıyorum. Gelmeni çok isterim zira orada seninle buluşmaktan büyük zevk

¹ BFI, 1913 Berlin düğün törenine ilişkin arşiv filmi.

² RA GV/GVD/1913: 21 Mayıs. Kraliyet kuzenleri Alman İmparatoru'nun saraylarından "Schloss" diye bahsederlerdi. Burada sözü geçen Berlin'in hemen dışında yer alan Yeni Saray'dır (Neues Palais). İmparator'un irili ufaklı toplam on yedi sarayı mevcuttu, ancak esas kullanılan iki sarayı Berlin'de bulunuyordu.

duyacağım. Umarım herhangi bir engel çıkmaz. Alix ve çocuklara sevgilerle. Georgie.”³ Nicky'nin cevabı, “Sen gidiyorsan, ben de gelirim,”⁴ olmuştu.

Bu sıradan bir aile buluşması gibi görünüyordu aslında, kraliyet takviminde yer alan bir dizi düğün, cenaze ve vaftiz töreninden biri daha... Ancak dostça gidip gelen davetiye ve telgrafların, kraliyet törenleri ve şatafatın altında, şahsî kıskançlıklar ve rekabet dolu uzun bir tarih yatmaktaydı. Yıllar sonra V. George, Berlin ziyareti sırasında Çar'la nadiren baş başa kalabildiklerini çünkü Wilhelm'in sürekli kapıların ardında dolanıp onları dinlemeye çalıştığını hatırlayacaktı. Henüz bilmeseler de, Berlin'deki düğün üç kuzenin Birinci Dünya Savaşı'ndan önce beraber katıldıkları son etkinlikti. Birbirlerini bir daha hiç görmeyeceklerdi. 1918'de Nicky, Bolşevikler tarafından ailesiyle birlikte Yekaterinburg'da katledilmiş, çoktan ölmüş olacaktı. Willy Hollanda'ya sürgüne gidecek ve belirsizlik içinde yirmi üç yıl daha yaşayacaktı. Bu üç kuzenden sadece Georgie ve Krallığı savaştan sağlam çıkacaktı – sağlamdan da öte, yıldızı parlayarak.

Üç kuzen birbirlerini çocukluktan beri tanıyordu. Beraber tatil yapmışlar, birbirlerinin evlerine ziyarete gitmişler; oyunlar oynamış, doğum günlerini kutlamış, kız kardeşleriyle dans edip birbirlerinin düğünlerine katılmışlardı. Tarihî bağları vardı ve yine tarih ayıracaktı onları. Kraliçe Victoria –Georgie ile Willy'nin büyükannesi, Nicky'nin büyük kayınvalidesi– ailenin temel taşıydı, her şey hakkında söyleyecek bir sözü vardı. 13 Haziran 1865'te Georgie'nin babası Galler Prensi'ne, “Korkarım ki bebeğe vermeyi düşündüğünüz isimlerin hiçbirini beğenmedim. George, sadece Hannover ailesinden dolayı ortaya çıkan bir isim,” diye yazmıştı. “Yine de sevgili çocuk iyi ve bilge biri olarak yetişirse isminin ne olduğuna aldırış etmem. Tabii, erkek kardeşlerin gibi, sen de sonuna Albert adını ekleyeceksin. Bildiğin üzere, sevgili babanın soyundan gelen bütün İngiliz erkeklerinin soyumuzun nişanı olarak bu ismi taşımasına uzun zaman önce karar verildi, tıpkı bütün kızlara Victoria adının eklenmesini istediğim gibi!”⁵ Kraliçe'nin Georgie'ye pek önem verdiği yoktu aslında; ne de olsa ailenin ikinci oğluydu, tahtın muhtemel vârisi değildi.

Üç kuzenin kaygısızca başlayan hikâyesi, Birinci Dünya Savaşı'nın karanlığında son buldu. Asıl soru şudur: Savaşın patlak vermesinden önceki son

³ RA PS/GV/M 481.

⁴ Maurice Paléologue, *Guillaume II et Nicolas II*, 155.

⁵ Christopher Hibbert, *Queen Victoria in her Letter and Journals*, 189.

umut anına kadar –Kral, İmparator ve Çar’ın– kişilik özellikleri ve birbirleriyle olan ilişkileri; savaşı kaçınılmaz kılan siyasî gelişmeleri ve başarısızlıkları ne kadar etkilemiştir? Bu sorunun cevabı kitabımızın konusunu oluşturuyor. Çelişki ve karışıklıklarla dolu cevap; bu üçlü arasındaki ilişkilerin, şahsî beğeni ve nefretlerin, gerçekten de düşmanlıkların ortaya çıkışına kaçınılmaz biçimde etki ettiğini ortaya koyuyor.

On dokuzuncu yüzyılın sonuyla yirminci yüzyılın başlarında Avrupa kraları; başta İngiltere, Almanya ve Rusya hâlâ çok büyük güce sahipti, bilhassa Çar ve İmparator’un birer otokrat olduğu Rusya ve Almanya’da. Aynı zamanda, bu hükümdarlar sadece Georgie, Willy ve Nicky’ydi; aile hayatının olağan iniş çıkışlarından etkilenen üç kuzen. Ancak sıradan ailelerde kaçınılmaz olan kavga ve kişilik çatışmaları başkalarına pek zarar vermezken; Georgie, Willy ve Nicky’nin arasındaki kişisel sürtüşme ve çekişmeler halka yansıyor, uluslararası siyasette tehlikeli sonuçlara yol açabiliyordu. Alman İmparatoru’nun çevresindeki eşcinsellik skandalları, Çariçe Alix’in kararsız kocası Nicky üzerindeki nüfuzu, Willy’nin İngiliz akrabaları tarafından sürekli küçük görülmesi: Bunların hiçbiri dünya siyasetine etki etmezdi eğer üç kuzen aynı zamanda Kral, İmparator ve Çar olmasaydı...

Ağustos 1896’da Başbakan Lord Salisbury, “Ne tuhaf bir gösteri sergileniyor Avrupa’da, tamamiyle meçhul bir gelecek üç veya dört adamın iradesine bağlı,” diye yazdı dostu Canon Gordon’a. “Demokratik fikirlerdeki gelişmelere karşın, bireysel kişilik özelliklerinin, iyi ya da kötü, her zamankinden fazla etkili olması dikkate değer. İmparator Nikolay veya İmparator William’ın veya Türk Sultanı’nın ruh hâllerindeki en ufak bir değişim dikkatle izlenip hemen yorumlanıyor; yüz binlerin kaderi onlara bağlı.”⁶ Salisbury kendi hükümdarı Kraliçe Victoria’yı hariç tutuyordu zira İngiltere meşrutî monarşiydi ve Kraliçe meclise karşı sorumluydu.

Yanlış ellerdeki güç, dünün olduğu kadar bugünün de değişmeyen konusudur. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında büyük güçlerin yönetim sistemleri şekil değiştiriyor, eski rejimler yerini yenilerine bırakmak zorunda kalıyordu. Osmanlı İmparatorluğu çöküyor, ulus-devletler yükseliyordu. Endüstriyel gelişmelerden güç alan halklar ayağa kalkmıştı. Şimdi geriye dönüp baktığımızda Avrupa monarşilerinin tehdit altında olduklarını görmek oldukça kolay; fakat o günlerde işaretleri okumakta yetersiz kalan sadece Kral, İmpa-

⁶ Andrew Roberts, *Salisbury, Victorian Titan*, 643.

rator ve Çar değildi.

Üç kuzen için de monarşi her şeyden önemliydi, diğer her şey taht uğruna feda edilebilirdi. Tartışmasız paylaştıkları bu inancı, kimse onlar gibi anlayamazdı. Hükümdarlar omuz omuza vermiş; yaygaracı meclislerin, yükselen sosyalizmin, basındaki eleştirilerin ve tehditkâr cumhuriyetçiliğin yarattığı sorunları, birbirlerine yazdıkları uzun teselli ve destek mektuplarıyla, birlik içinde göğüslemişlerdi. Ancak iş millî çıkarları ve kendi tahtlarını korumaya geldiğinde, VII. Edward'ın verdiği isimle "Krallar Sendikası" dağılmış; Kral, İmparator ve Çar, barışın korunması yerine yok olmasına katkıda bulunmuşlardı. Sonuç dünya tarihinde görülen en korkunç savaşıardan biri olmuştu.